

Bolyongásaim

LENCSEVÉG ÉS BANÁNHÉJ

Magunkfajta vidéki embernek, ha Bukarestbe indul, fővárosbéli tennivalóit intézendő, meghagyogatják az asszonyok: ezt hozzál, azt hozzál, fiam; a szomszédok is szólnak: legalább egy negyed kiló kávét, ha némi valamirevaló húsneműt látnál... kis papírdarabkákat is nyomkodnak a vándor markába, kívánságajstrommal, mely cédulácskák aztán mindjárt az első Északi pályaudvari újságvásárlásnál kirebbennek a zsebből, s fújja, fújdogálja őket a tél eleji huzat a nagy vásárcsarnokok felé,

hol jó csipős szelű időben, dolgom végeztével ácsorgok magam is a főváros szívében, kirakatokba botlom, izlelgetem ismét kis utcák, zezugok más-más hangulatát, elzarándokolok kedvenc jelképemhez, bukaresti építészek leleményéhez: a Köztársaság téri üzletsor Patyomkin falához, melyet még a bennszülöttek közül is kevesen ismernek, hiszen függönyös-virágos ablakai mögött élet is sejlik; csupán, ha egy ilyen kapu alá, hol gombokat és kitüntetésekét ajánlanak a kirakatok, belépsz, látsz bévülről csupasz falat,

nincs bizony ama ablakok mögött se tűzhely, se lakás, semmi, miért is lenne: a tér egységes külső arculatát volt hivatott sebtében hajdanán kiegészíteni; nem is bántotta a földrengés, nem, az a katasztrófa meglevő és meglakott otthonokra sújtott főképpen, láttam a romjaikat, s meg-megállok most a kurta évek elképzelteletlen erőfeszítésével újjávarázsolt paloták előtt, s nem mellényzsebből előkapott, lihegő lelkesedés itt az építők dicsérete, a nyúzott arcok, bütykös ujjak és meszes overálok iránti elfogódottság; földijeim is akadtak közöttük szép számmal, itt is, ott is hallani az utcán, boltokban háromszéki, udvarhelyi vagy gyergyói akcentusaikat,

de most nem őket keresem, még ha fél fületem meg-megüti is hangjuk ebben a legnagyobb, Magheru úti önkiszolgáló üzletben, hová téblábolni be-tévedek; nézelődni csupán, mert hát ama kívánságajstromot régen elfújta a szél, a hosszú sorokba beállni nem óhajtok, hiszen itt is csupán azt árulnak, kedves otthoniak, ami odahaza kapható, csupán az emberek viselkedése furcsább valamivel, lám, a hűtőpolcokra épp most érkezik fagyasztott marhahús, odalép egy férfi, felemeli a csomagot, körülnéz,

most támad tudósításra kedvem, körülnéz, nem ért valamit, megszagolja, visszateszi, beáll a felvágottsorba, háziasszony érkezik, nézegeti, nem érti ő se, miféle hús lehet ez, hogy senki sorba érte nem áll, kényszervágás lehet bizonyára, bizalmatlanul továbblép, s egymás példáját követve lépnek tovább a vevők, már-már megsajnálom a kereskedelmet, hogy nyakára rohad a drága marhahús, de kis oldaltáskámban csak nem fogom kétszáz kilométert cocókáztatni a fűtött vonaton, mire egy elszánt férfi kosarába emeli az első csomagot, s percek alatt kialakul mögötte a hosszú-hosszú hússor,

mert ilyen pszichológiája vagyon ma már, kedveseim, a vásárolgatásnak, bezegg odakint a zöldségboltok, vendéglők, kis csemegeüzletek előtt utat tor-

laszolva fűrtökben lógnak az emberek a banánfűrtökért, mert Bukarestben ma van a banánszüret, órákig állnak a város minden pontján ezért az egyébként finom majomeledelért, banánláz ez már, reggel óta látom a hatalmas sorokat, bármennyire sietős is lenne az emberek dolga, egy sor mellett elmenni nem lehet, különben is, mit szólna az a gyerek, ha megtudja, hogy a szomszéd anyuka vásárolt, az övé meg üres szatyorral érkezett, állnak hát konokon, szívosan az emberek, mintha egész évben banánt majszoltak volna, jaj, mert a krumpli piaci ára már nyolc lej?, a tojásé hat?, nem értem és értem, hiszen hosszú, vékony pénztárcájú nyugati portyáinkon, két-három banánt elmajszolva félnapokra csitítottam már én is éhem, de most egy-két órára sorba beállni nincsen érkezésem, különben odahaza hátha most állingál az asszony is, nem-sokára vonatom is indul, harapni is kellene utazás előtt valamit,

falni, jaj, de nem itt, valamely belvárosi nagyvendéglőben, hol éhét sem oltja az ember fia, zsebe máris kiürül; beállunk szépen a Patria mozi melletti talponáldogáló pénztár előtti sorába, lejekért vásárolunk egy tányér töltött káposztát, s míg embertársainkkal, könyök-könyök mellett, nyeljük a káposztalapiba göngyölt rizsszemeket, figyelmesek lehetünk három fiatalemberre, kik filmezőgéppel, világosító lámpákkal sürgölődnek körülöttünk; nos, igen, ők a televízió Reflektor című műsorának ifjú munkatársai, harsányak és rámenősek, miként pelyhedző állú tévésekhez illik, már ki is szemlélték a szomszéd asztalnál eddegélő három munkásembert, egészen jól mutatnak malterfoltos overáljaikban a sietősen ebédelő kalapos urak társaságában; valamely közeli építkezésről ugrottak át löncsre, így gyorsabb, így olcsóbb, mint ellivamoszni távoli munkáskantinba, az idő is pénz, mártogatják a kenyérszeleteket a több-mártás-mint-hús tányérban, három, csupamalter gúnyájú ember a szomszéd asztalnál, életkoruk után ítélve: a mester két segédjével, már filmezik is őket, mosolyog a lencsébe az ötven év körüli férfiú, milyen érdekes lesz, ha este hazamelve bekapcsolja a televíziót, nézzed, asszony, így ebédelgettem ma délben, talán a Pitesti melletti kicsi faluban képernyőt néző öregasszony is látja a képeplapot is ritkán író fiát, vigyorog a két legény büszkén, most kerülnek képernyőre, s majd valamelyik klub televíziókészüléke elé hívják este a lányokat, hogy lásák őket, sörösphohar emel játékosan az egyik, koccint az országgal,

jaj, csak az a pohár ne lenne, mert a televíziós fiúk (körülbelül egyidősek a kőműveslegényekkel) sürgölődése folytán asztal alá rejti sörösphoharát asztal-szomszédom, s én is eligyekezni szeretnék, hogy majdan, képernyő előtt üldögélő feleségem talponálló étkezésem ne lássa, ne kérje számon azt a temérdek lejt, amit ily olcsó kosztón is a főváros elemésztett,

de maradok, itt tart a szakmai érdeklődés, mert lám, az egyik pelyhesállú a pohárra bök, a mesterember sörösphoharára, kérdezvén, maguk miért isznak ennyit, s kiderül rögtön a televíziós fickók sürgölődésének oka-foka, im, lüdercet fogtak, estére megszületik a magyarázat: miért épül immel-ámmal az ország: az építők isznak, hárman a megengedett pohár helyett ötöt, mert bizony pontosan öt sörösphohár áll előttük, pedig nemrég érkezett az utasítás, miszerint egy tál ételhez csak egy pohár sör utalható ki, ezért nyüset a stáb, rajtafogni a kampányrendelkezés túlivóit,

de meg is érti a mester, hogy ezek a fotografusok nem a munkásmundér megbecsülésére jöttek, hogy nem érdeklí őket, miként szedték ki hajdanán a romok alól Bukarestet, ezek csak a két fölös pohárra néznek, filmezik azt a törvényszegés bizonyítékaként, nem lesz ebből estí mosoly az asszony arcára, ki őt a televízióban ebédelni látja, hát asztallapra csap: takarodjanak!

takarodjanak innen, kik szánkból a soványka ételt is kinézik, kifilmezik, takarodjanak, mondom én is, szakma becsületét féltő ember, ki tudom, hogy ilyen svihákokért nézik le az újságíró szakmát, s annak igazságfürkésző tekintetét az olvasók, nézelődők, tudom, hogy ez a kampányellenőrző tekintet miként vonul végig az országon, s termel rossz közérzetet, hogy unatkozó ellen-

örök bolyonganak a vidéken, körmöd, s hónaljad alá néznek, miközben munkád megbecsülésére érkezésük nincsen,

takarodjatok, mondja az idős, tehát sok mindent megtapasztalt kőművesember, becsapottan és helyzetét újraértelmezően, ne vegyék el ajkunktól ezt a pohárnyi sört, mert gyenge az ő ereje a mi leteperésünkhöz, szabad ég alatt dolgozunk amúgy is, malterkeverés közben az alkohol a mennybe száll, úristent szédítgetni, kinek talán emiatt zavaros a minket ápolgató tekintete,

sok mindent mondott még a mester, mire a televíziós fiúk eliszkoltak,

s én hazavonatozván a fővárosból, cigarettára gyújtottam, hogy asszonyom megkérdezze: mit hoztál?; gyufa van?

Nem hoztam semmit.

TALÁLKOZÁSAIM AZ ÚRHAJÓSSAL

Azon a nevezetes estén-éjszakán nem hallgattam rádiót, nem néztem televíziót, vonatoztam épp Sepsiszentgyörgyről Nagyváradra, meghívottként cseve-részni magasba emelkedésünk egyik lehetőségéről: a költészetről, s mert klaszszikussá vált gondolkodónktól úgy tanultam, hogy egy borotválkozás fölér órai alvással, hajnalban már nagyváradi borbélyszékben ültem, habzó képű fáradt utas, kinek a torka s arca körül borotva lengedezik, s hangzik beretvát fenő kéz fölül a szomszéd mesterhez szóló szöveg: „Láttad este az úrben Farkas Bercit?” Az ismerős névre — a keresztségben Albert nevet kapott apámat be-cézik így — kissé megrándultam, képemet megvágattam, s míg elrendezte arcvonásaimat a figaró, eltűnődtem azon, hogy miért is ne? Másfél hónapja semmit nem tudok szülőatyámról, s ennyi idő alatt mi minden történhetik? Persze, hogy ez idő alatt úrbe szállhatott, felleghajszoló fiát megnézni legalább ott, ha már e földön ritkán láthatja...

Mert ilyenek ezek a fiúk, sercegi a borotva, gyermekként még ragaszkodnak, zsebpénzt zsebelnek, kebelre borulva védelmet keresnek, de miként kis önállóságra vergődnek, férfikorba érnek, s annak nyarán is túlra, tőlük már úrbe is szállhatnak a szép szülék. Farkas Berci?; tessék, még csak egy kicsit pamacsolom, erősödik a sörte; Berci? — miért ne lehetne épp az én apám! Az úrhajózás kapcsán már hallottam, hogy egészséges fizikumot igényel, s ahogyan emlékszem, hatvanéves apám ezzel még rendelkezik. Speciális kiképzésben is részesült az ötvenes évek elején, mikor tanítói diplomával téglát kellett vetnie; élt vákuumban; légüres térben mozogni tehát tud. A súlytalanság állapotát eddig még nem ismerte ugyan, de erős szervezete, ha nemes a cél, ehhez is gyorsan igazodhatik. És nyugdíjas. Miért küldenének olyan embert az úrbe, kire a földön szükség van még? Matassanak csak ott az itt már nyugalmazottak. Matatni is tud. Finom műszerekkel kell bánnia, s itt szebben munkálja meg a fát sok elhíresült népművésznél. Köszönöm, arcomra kölni-vizet nem kérek. Az információt borraivalóval értekelem: megtudtam e borbélyszékben, hogy míg Ady és a Holnaposok városában költészetről és közélet-ről óhajtok tanácskozni, főlemelő magatartásmodellt szándékozom keresni, fűr-készvén szétzüllő földi létünk s arcunk romló földi mását, azalatt apám úrbe szállt, megtekinteni abból a magasból bennünket.

Nagyváradról tovább utazni nem állt módomban-jogomban, így a vissza-fele-hálókocsi román nemzetiségű felügyelőjével sörözgettem Kolozsvárig. Miként illik, bemutatkoztunk egymásnak. Farkas? — kérdi gyanútlan emberként, ki nem tudhatja, hogy ez a vezetéknev Ausztráliától Zágonig milyen jellegű elterjedést szenved. Rokona lennék a friss úrhajósnak? — kérdi. Rokona? — tünődöm. Természetesen. Ha majd mi, földlakók, anyanyelvünkől függetlenül és nemzeti kultúránktól függően is családdá, rokonná válunk.